

İtaliyalı professor: "Azərbaycan Romanın həyati və strateji enerji tərəfdaşdır"

İtaliya regionunda və Avropada böyük nüfuzu olan ölkələrlə siyasi, iqtisadi və mədəni əməkdaşlıqda maraqlı olan Azərbaycanın ən yaxın tərəfdaşlarından biridir. "Cənub qaz dəhlizi" və onun tərkib hissəsi olan Trans-Adriatik Boru Kəməri (TAP) ikitərəfli enerji əməkdaşlığının gücləndirilməsində və İtaliyanın enerji təhlükəsizliyində mühüm rol oynayır. Hazırda Azərbaycanda müxtəlif sahələrdə 100-dən çox İtaliya şirkəti fəaliyyət göstərir. Prezident İlham Əliyevin ötən həftə İtaliyaya baş tutan səfəri iki ölkə arasında münasibətlərin möhkəmlənməsinin daha bir bariz göstəricisidir.

Jurnalist T.Məmmədova AZƏRTAC üçün italiyalı ekspert, professor Daniel Pomier Vinçelli ilə Azərbaycan-İtaliya tərəfdaşlığı barəsində müsahibə hazırlayıb. Müsahibəni təqdim edirik:

- İtaliya ilə Azərbaycan arasında münasibətlərin hazırkı vəziyyəti necədir və yüksək səviyyəli səfərlər onların genişlənməsinə necə töhfə verəcək?

- İtaliyanın Azərbaycanla çoxdan həm hökumətlər, həm də qanunvericilik orqanları səviyyəsində əlaqələri var. Yüksək səviyyəli səfərlər mütəmadi olaraq baş verir və təkcə kəmiyyət baxımından deyil, həm də keyfiyyət baxımından təqdirəlayiqdir. Bu səfərlər təkcə bəyanatlarla məhdudlaşmır. Görüşlər zamanı ölkələr arasında nəqliyyat, sənaye, kənd təsərrüfatı və informasiya texnologiyaları kimi sahələrdə əməkdaşlığın genişləndirilməsinə yönəlmiş mühüm sazişlər bağlanır. Prezident Əliyev İtaliyanın ən mühüm iqtisadi konfransı olan Beynəlxalq Çernobio Forumunda ikinci dəfə iştirak edib. Eyni zamanda yayın əvvəlində İtaliya Müdafiə Nazirliyinin rəhbəri Qido Krosetto Bakıya növbəti dəfə səfər edib. Qido Krosetto təkcə müdafiə naziri deyil, həm də İtaliya Respublikası Nazirlər Şurasının Sədri Ciorcia Meloni üçün məsləhətçi sayıla bilər. Əgər o, hər hansı ölkəyə səfər edərsə, bu, İtaliyanın siyasi və iqtisadi sistemi üçün çox əhəmiyyətlidir. Ticarət əlaqələrimiz güclənib.

İtaliya və Almaniya faktiki olaraq Azərbaycanın Avropa Birliyində aparıcı ticarət tərəfdaşlarına çevriliblər. İkitərəfli əlaqələr sənaye, kənd təsərrüfatı, maşınqayırma sahələrində uğurla inkişaf edir və şirkətlərimiz arasında çox yaxşı qarşılıqlı əlaqə mövcuddur.

- Rəsmi Bakı ilə Roma arasındakı münasibətlərdə enerji hansı rol oynayır? Azərbaycan COP29-a evsahibliyi etdiyi üçün iki ölkə arasında bərpaolunan enerji sahəsində əlaqələri gücləndirmək imkanı varmı? Roma COP29-a uğurla evsahibliyi etməkdə Bakıya necə dəstək ola bilər?

- Təbii ki, enerji iki ölkə arasında əməkdaşlığın aparıcı sahəsidir. Azərbaycan ümumavropa enerji təhlükəsizliyinin təminatçısıdır. Eyni zamanda 10 Avropa ölkəsi (7-si Aİ üzvü) Azərbaycandan Cənub dəhlizi vasitəsilə enerji tədarükünə ümid edir. Təbii ki, hər kəs strateji səbəblərə görə bərpaolunan enerjiyə mərc edir, çünki qalıq yanacaq ehtiyatları məhduddur. COP29-un institusional mənzərəsini nəzərə alaraq, əməkdaşlığın yeni sahələri araşdırıla bilər. Bu il Azərbaycan COP29-a, İtaliya isə G7-yə sədrlik edir. Bu, ölkələrimiz arasında əməkdaşlıq üçün yeni imkanlar açır. İnanırıq ki, bu beynəlxalq tədbir Azərbaycanın uğurları ilə yadda qalacaq. BMT Azərbaycanı nümunə göstərməklə demək istəyir ki, hətta böyük neft və qaz potensialına malik olan ölkələr də öz iqtisadi

diyyatlarını və sənayelərini yaşıllaşdırma bilirlər. Bu addımlar Azərbaycanın "yaşıl keçid" yolunu xeyli sürətləndirəcək.

- Trans-Adriatik Boru Kəməri (TAP) layihəsi Avropanın, o cümlədən İtaliyanın enerji təhlükəsizliyində mühüm rol oynayır. Rəsmi Bakının Avropa İttifaqını (Aİ), xüsusilə də Romanı enerji resursları ilə təminatında rolunu necə qiymətləndirirsiniz?

- Rəqəmlər öz sözünü deyir. Bu gün Azərbaycan İtaliyanın ikinci ən böyük qaz tədarükçüsüdür (ilk neft tədarükçüsü). 2020-ci ilə qədər biz Rusiya qazına arxalanırdıq və Rusiya ölkəmizin ən böyük təchizatçısı idi. 2022-ci ildə Ukraynanın işğalı hər şeyi dəyişdi. Bu gün Rusiya İtaliyaya qazın təqribən 3 faizini verir və Azərbaycan əsas təchizatçı kimi qeyd olunur. Bu, "Cənub qaz dəhlizi"nin və TAP layihəsinin əsasında olan strateji baxışı nümayiş etdirir. Azərbaycan Avropanın enerji təhlükəsizliyinin və tranzitinin təmin edilməsində mühüm tərəfdaşdır. Biz "Cənub qaz dəhlizi"nin həyata keçirilməsində Bakının rolunu yüksək qiymətləndiririk ki, bu da bizə enerji resurslarının və onların marşrutlarının tədarükünü şaxələndirməyə, eləcə də enerji təhlükəsizliyini yaxşılaşdırmağa imkan verəcək. Bu məqsədlər Aİ Enerji Birliyi üçün vacibdir.

- İtaliya şirkətləri Azərbaycanın işğaldan azad edilmiş ərazilərinin

bərpa prosesində iştirak edirmi? Hazırda hansı layihələr planlaşdırılıb?

- Çoxları var. Birbaşa iştirak etdiyim layihələrdən birini qeyd edə bilərəm. "Art Cloud Network" - Zəngilan, Ağdam, Şuşa şəhərlərində tarix muzeylərinin layihələndirilməsi və tikintisi ilə məşğul olan İtaliyanın mədəniyyət müəssisəsidir. Tarixçilərdən, jurnalistlərdən, memarlardan, mədəni irs ekspertlərindən ibarət multidissiplinar komanda Azərbaycanlı həmkarları ilə əl-ələ verib texnoloji cəhətdən qabaqcıl tarix muzeylərinin ən son nəsli qurmaq üçün çalışırlar. Bu, iqtisadiyyatlarımız arasında əməkdaşlığın çoxsaylı hekayələrindən biridir. Çoxsaylı İtaliya şirkətlərinin Azərbaycan iqtisadiyyatının müxtəlif sahələrində, o cümlədən işğaldan azad edilmiş ərazilərdə yenidənqurma layihələrində iştirakı güclü iqtisadi əlaqələrin göstəricisidir və bu tərəfdaşlığın daha da genişləndirilməsi üçün potensial mövcuddur.

Bundan başqa, İtaliya şirkətləri işğaldan azad edilmiş 4 rayonda - Ağdam, Füzuli, Qubadlı və Kəlbəcərdə elektrik stansiyaları üçün avadanlıq verir. Həmçinin İtaliya şirkəti Bakıda Qələbə Muzeyinin tikintisində fəal iştirak edib.

- İtaliya-Azərbaycan "dəyirmi masa"sı çərçivəsində istehsal və xidmətlər sahəsində birgə müəssisələrin yaradılması, elmi-tədqiqat layihələrinin həyata keçirilməsi və təcrübə mübadiləsinə dair sənədlər imzalanıb. İki ölkə arasında əməkdaşlığın hansı sahələrini daha perspektivli hesab edirsiniz?

- Bu gün 100-ə yaxın İtaliya şirkəti Azərbaycanın sənaye, tikinti, ticarət, kənd təsərrüfatı, rabitə və xidmət kimi müxtəlif sahələrində fəaliyyət göstərir. Hazırda İtaliyanın ər-

zaq məhsullarına tələbat da artır. Şübhəsiz ki, zərgərlik sektorunda böyük potensial var. İtaliya biznesi idarə etmək və ixtisaslaşmış işçi qüvvəsini saxlamaqda geniş texnoloji biliklərə malikdir. İtaliyanın sahibkarlıq təcrübəsinin mübadiləsi Azərbaycanda iş yerlərinin şaxələndirilməsi və ixtisaslaşması prosesinə kömək edə bilər. Gələcəkdə İtaliya-Azərbaycan əməkdaşlığının ən gəlirli sahələri maşınqayırma, yüksək texnologiyalar, səhiyyə, kənd təsərrüfatı məhsulları və əlbəttə ki, moda və dəbdəbəli mallar ola bilər. Bu gün fəaliyyətini sürətlə genişləndirən Azərbaycanda İtaliya Azərbaycan Universiteti yaradılıb. Düşünürəm ki, bu layihə gələcək təkmilləşdirmələrin təməli daşı olacaq.

- İtaliya Azərbaycanın əsas ticarət tərəfdaşlarından biridir, lakin İtaliyaya ixracda enerji resursları üstünlük təşkil edir. Sizcə, ticarət əlaqələrinin şaxələndirilməsi üçün hansı addımlar atıla bilər və əməkdaşlığın hansı qeyri-enerji sahələrinin inkişaf perspektivləri var?

- Enerjiyə olan tələbat struktur xarakterlidir və bu gün İtaliya ticarətinin ümumi həcmində 3 faizi Azərbaycanın payına düşür. Təbii ki, ticarətin şaxələndirilməsi strateji xarakter daşıyır və vaxt tələb edir. Düşünürəm ki, ən perspektivli sahələr kənd təsərrüfatı məhsulları, moda və turizmdir. İtaliya "Cənub qaz dəhlizi"nin genişləndirilməsində maraqlıdır. Rəsmi Roma Avropanın enerji mərkəzinə çevrilməyə çalışır və bu istiqamətdə Azərbaycanla əməkdaşlıq vacibdir. "Cənub qaz dəhlizi" İtaliya və Avropada qazın qiymətinin aşağı salınmasına kömək edən mühüm komponent olacaq. İtaliyaya gəlincə, Azərbaycan Romanın həyati və strateji enerji tərəfdaşdır.